

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

22 päivänä toukokuuta 1996 *

Asiassa T-277/94,

Associazione Italiana Tecnico Economica del Cemento (AITEC), italialainen yhdistys, kotipaikka Rooma, edustajanaan asianajajat Mario Siragusa, Rooma, Giuseppe Scassellati-Sforzolini, Bologna ja Cesare Rizza, Syrakusa, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Elvinger, Hoss ja Prussen, 15 Côte d'Eich,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Nicola Anecchino ja Ben Smulders, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Garlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan, että komission 9.6.1994 tekemä päätös D/05268 kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan, että komissio on kieltäytynyt saattamasta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi sitä, ettei Helleenien tasavallan hallitus ole pannut täytäntöön Helleenien tasavallan hallituksen erälle sementinvalmistajalle (Halkis Cement

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Company) myöntämästä tuesta 2 päivänä toukokuuta 1990 tehtyä komission päätöstä 91/144/ETY (EYVL 1991 L 73, s. 27); lisäksi vaaditaan kumoamaan tämän kieltäytymisen vahvistaminen, mikä todetaan 26 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyssä päätöksessä D/07743, samoin kuin vaihtoehtoisesti vaaditaan sen toteamista, että komissio on laiminlyönyt velvoitteensa,

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),**

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kirschner sekä tuomarit B. Vesterdorf, C. W. Bellamy, A. Kalogeropoulos ja A. Potocki,

kirjaaja: hallintovirkailija J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.12.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Riidan perustana olevat tosiseikat

- 1 On yleisesti tunnettua, että Helleenien tasavalta myönsi vuoden 1988 aikana valtion tukia kreikkalaisille sementin tuottajille ja erityisesti Halkis Cement Company -nimiselle yhtiölle (jäljempänä Halkis). Ottaen huomioon tämän yhtiön huomattavat tappiot Helleenien tasavallan hallitus päätti muuttaa osan yhtiön veloista

pääomaksi ja se päätti toisaalta, etteivät tietyt yhtiöt ja julkiset toimielimet saa vaatia Halkisille myönnettyjä luottoja maksettavaksi takaisin ja että niiden toisaalta on myönnettävä sille luottoa (ks. selvitykseksi Kreikan sementtitoimialan yleistilanteesta yhdistetyt asiat T-447/93, T-448/93 ja T-449/93, AITEC ym. v. komissio, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. II-1971).

- 2 Saatuun tiedon näistä seikoista komissio aloitti 3.4.1989 EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn ja Helleenien tasavallan hallituksen Halkisille myöntämää tukea koskevassa tiedonannossa (EYVL C 156, 24.6.1989, s. 3) komissio kehotti jäsenvaltioita lukuun ottamatta niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa. Kantaja AITEC, joka edustaa suurinta osaa italialaisista sementin tuottajista, osallistui menettelyyn sellaisena tahona, jota asia koskee, lähettämällä 17.7.1989 kirjallisia huomautuksia komissiolle. Helleenien tasavallan hallitus väitti soveltaneensa 5.8.1983 annettua lakia 1386/83 (Helleenien tasavallan virallinen lehti, nro 107/A, 8.8.1983, s. 14), jolla luotiin *organismo anasygkrotiseos epicheiriseon* (yritysten uudelleenjärjestelytoimielin, jäljempänä OAE), joka on osakeyhtiö, jonka osakepääoman valtio merkitsi kokonaan, ja jonka tavoitteena oli edistää maan taloudellista ja sosiaalista kehittämistä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi OAE saattoi erityisesti ottaa vastatakseen sellaisten yritysten jokapäiväisestä hallinnoimisesta ja johtamisesta, joiden toimintaa tervehdytettiin tai jotka oli kansallistettu. Helleenien tasavallan hallituksen mukaan kyseisen lain selvitystilaa koskevia säännöksiä oli sovellettu Halkisiin; Halkis piti asettaa selvitystilaan vuoden 1989 loppupuolella.
- 3 Komissio teki 2.5.1990 päätöksen 91/144/ETY Helleenien hallituksen eräälle sementinvalmistajalle (Halkis Cement Company) myöntämästä tuesta (EYVL 1991 L 73, s. 27, jäljempänä vuoden 1990 päätös). Päätöksen päätösosa kuuluu seuraavasti:

”Ensimmäinen artikla

Tuet, jotka Kreikan hallitus myönsi Halkis Cement Companylle päättäessään, etteivät kreikkalaiset yritykset ja Kreikan julkiset toimielimet voi periä saataviaan tältä yritykseltä ja antaessaan näiden saatavien kasvaa, ovat lainvastaisia, koska ne

⁹ Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

on myönnetty 93 artiklan 3 kohdassa asetettujen sääntöjen vastaisesti. Lisäksi nämä tuet ovat yhteensopimattomia yhteismarkkinoiden kanssa siitä syystä, etteivät ne täytä 92 artiklan 2 tai 3 kohdassa määrättyjä poikkeusedellytyksiä ja näin ollen ne on poistettava.

Kreikan hallituksen on lisäksi pidättäydyttävä toteuttamasta suunnitelmaansa tuen myöntämisestä siten, että tämän yrityksen velat muutettaisiin pääomasijoitukseksi.

2 artikla

Kreikan hallituksen on poistettava 1 artiklan ensimmäisessä lauseessa tarkoitetut tuet määräämällä ne maksettavaksi takaisin.

3 artikla

Kreikan hallituksen on annettava komissiolle tieto niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tämän päätöksen takia, kolmen kuukauden sisällä tämän päätöksen tiedoksiantamisesta.

4 artikla

Tämä päätös osoitetaan Helleenien tasavallalle.”

- 4 Muutama päivä vuoden 1990 päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen Helleenien tasavallan hallitus ilmoitti komissiolle, ettei edellä mainitun lain 1386/83 selvitystilaa koskevia säännöksiä ollut vielä sovellettu Halkisiin ja että Halkis toisaalta kävi neuvotteluja ulkomaalaisten sijoittajien kanssa. Tässä yhteydessä myös ilmoitettiin useita seikkoja, jotka koskivat Halkisin velkoja, kirjanpitoa ja vientiä.
- 5 Muistutettuaan ylivelkaantuneiden yhtiöiden yksityistämistä ja uudelleenjärjestelyä koskevasta uudesta poliittisesta ja taloudellisesta toimintaohjelmastaan Helleenien tasavallan hallitus pyysi lokakuussa 1990 komissiota toimimaan yhteistyössä kanssaan, jotta vuoden 1990 päätös voitaisiin panna täytäntöön parhaalla mahdollisella tavalla.
- 6 Vuoden 1990 loka- ja marraskuun aikana Ateenassa pidettiin useita kokouksia; samoin Brysselissä pidettiin yksi kokous 11.1.1991. Helleenien tasavallan viranomaiset ilmoittivat näissä kokouksissa komissiolle, missä vaiheessa Halkisin tulevaisuutta koskevat neuvottelut olivat.
- 7 Huutokauppanemettelyn päättyessä 13.3.1991 Calcestruzzi SA -niminen italialainen yhtiö tarjosi Halkisista käteisenä 33 miljardia drakmaa (GRD) ja sen lisäksi noin 8 miljardia GRD kymmenen vuoden maksujalla. Velkojat, jotka olisivat kärsineet paljon suurempia tappioita, jos yhtiö olisi asetettu konkurssiin, pitivät tätä tarjousta edullisena. Komissio sai tiedon näistä seikoista toisaalta 21.3.1991 annetulla ilmoituksella sekä toisaalta 17.—20.5.1991 Ateenassa pidetyssä kokouksessa.
- 8 Kreikan keskuspankki, joka oli Halkisin pääasiallinen velkoja, haki Ateenan muutoksenhakutuomioistuimelta yhtiön asettamista selvitystilaan 12.7.1991 eli silloin, kun myynti ei vielä konkreettisesti ollut tapahtunut. Tuomioistuin hylkäsi hake muksen 20.11.1991 antamallaan päätöksellä toisaalta sen vuoksi, että Halkis pystyi edelleenkin vastaamaan lyhytaikaisista sitoumuksistaan, ja toisaalta sen vuoksi, että yhtiön myynti, jonka toteuttaminen vei tietyn ajan, oli kaikkien asianosaisten kannalta paras ratkaisu.

- 9 Komissio pyysi 4.9.1991 Halkisin myyntiä koskevia lisätietoja Helleenien tasavallan hallitukselta. Valtion tukiasioista tuona aikana vastannut komission virkamies otti tämän kysymyksen esille myös 18.11.1991 pidetyssä kokouksessa.
- 10 Halkisin neljä pääasiallisinta velkojaa allekirjoittivat Halkisin osakkeenomistajien kanssa 17.6.1992 sopimuksen osakepääoman korottamisesta. Calcestruzzi Holding SA:n (jäljempänä Calcestruzzi) piti maksaa 41 250 000 050 GDR saadakseen 95 prosenttia uusista osakkeista. Ateenan muutoksenhakutuomioistuin hyväksyi tämän sopimuksen 13.10.1992 antamallaan tuomiolla.
- 11 AITECin 19.11.1992 tekemän valituksen johdosta komissio pyysi 3.12.1992 päivätyllä kirjeellään uudestaan Helleenien tasavallan viranomaisia ilmoittamaan sille, oliko velkojien kanssa tehty sopimus pantu täytäntöön. Helleenien tasavallan hallitus vastasi 28.12.1992 päivätyllä kirjeellään ilmoittaen, että toimivaltaiset toimielimet olivat todellakin hyväksyneet sopimuksen, mutta että Calcestruzzi ei vielä ollut ottanut Halkisia haltuunsa, sillä Calcestruzzi ei ollut maksanut 30.11.1992 erääntynyttä ensimmäistä maksuerää.
- 12 Komissio kääntyi uudestaan Helleenien tasavallan hallituksen puoleen 5.2.1993 päivätyllä kirjeellään ilmoittaakseen sille huolensa siitä, ettei vuoden 1990 päätöstä ollut pantu täytäntöön, ja pyytääkseen sitä etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja siltä varalta, ettei myynti Calcestruzzille toteutuisikaan. Komissio vastasi 19.5.1993 AITECin 19.11.1992 tekemään valitukseen viitaten Helleenien tasavallan hallitukselle 5.2.1993 lähetettyyn edellä mainittuun pyyntöön samoin kuin Halkisia koskevan konkurssimenettelyn aloittamiseen.
- 13 Komissio pyysi 2.6.1993 Helleenien tasavallan hallitukselta tietoja tuomioistuinten antamista päätöksistä, ja Halkis ilmoitti komissiolle useita seikkoja, jotka

koskivat toimenpiteitä, jotka oli toteutettu, jotta Calcestruzzi ottaisi yhtiön haltuunsa.

- 14 Halkis kääntyi 13.6.1993 kansainvälisen kauppakamarin välitystuomioistuimen puoleen ilmoittaen, että Calcestruzzi ei ollut täyttänyt sille kuuluvia velvoitteita ja vaati Calcestruzzia maksamaan 104 miljardia drakmaa. Halkis myös haastoi Calcestruzzin 7.7.1993 Ateenan alioikeuteen saadakseen 104 miljoonaa drakmaa vahingonkorvauksena.
- 15 AITEC teki 3.5.1994 uuden valituksen komissiolle ja pyysi tätä toisaalta nostamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa, jotta todettaisiin, ettei Helleenien tasavallan hallitus ollut noudattanut vuoden 1990 päätöstä, ja toisaalta toteamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisessa menettelyssä, että Helleenien tasavallan hallituksen Halkisille myöntämät uudet tuet ovat lainvastaisia. Koska Helleenien tasavallan hallituksen lainvastaiset toimet olivat jatkuneet huolimatta AITECin toistuvista valituksista, AITEC katsoi, että sen oli pakko vaatia komissiolta, että tämä vihdoinkin lopettaisi komission itsensäkin lainvastaiseksi katsoman tilanteen. AITEC lisäsi voivansa nostaa yhteisöjen tuomioistuimessa laiminlyöntikanteen, jos komissio ei kahden kuukauden kuluessa ryhdy toimenpiteisiin AITECin vaatimusten johdosta.
- 16 Komissio pyysi 7.6.1994 päivättyllä kirjeellä Helleenien tasavallan hallitusta vahvistamaan ne tiedot, jotka komissio oli saanut vuoden 1990 päätöksen täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä, ja toimittamaan selvitykset muista Halkisille myönnettyistä tuista. Helleenien tasavalta vastasi tähän kirjeeseen 20.7.1994 päivättyllä kirjeellä. Komission yksiköt tutkivat tämän jälkeen Helleenien tasavallan hallituksen vastauksen liitteenä olleet lukuisat asiakirjat.

- 17 Komission kilpailuasioita hoitavan pääosaston johtaja Petersenin 9.6.1994 päivätyllä kirjeellä (pääosasto IV; tämän kanteen liite 1) komissio ilmoitti AITECille niistä seikoista, jotka olivat tapahtuneet sen 19.5.1993 päivätyyn kirjeen lähettämisen jälkeen. Kyseinen komission kirje jatkuu seuraavasti:

”Komissio katsoo, että Halkisin julkiset (ja yksityiset) velkojat toimivat järkevästi, kun ne antavat Halkisin jatkaa Calcestruzzia vastaan esittämänsä vaatimuksen käsittelyä. Jos kansainvälisen kauppakamarin välitystuomioistuimien hyväksymän Halkisin vaatimuksen, Halkisin velkojat voisivat velkojien vuonna 1991 hyväksymän ratkaisun mukaisesti saada ainakin osan siitä määrästä, jonka Halkis on niille velkaa; tämä määrä olisi varmasti suurempi kuin se määrä, jonka ne saivat konkurssi- tai selvitysmenettelyssä. Ateenan muutoksenhakutuomioistuimien vahvistanut tämän arvion 20.11.1991 antamallaan päätöksellä 10428/1992, jossa se totesi, että Halkisin tuotantolaitosten huutokauppaamisella ei missään tapauksessa saataisi Calcestruzzin tarjoamaa 41 250 miljardia GDR:aa. Komissio katsoo siis, että on turhaa saattaa kysymys siitä, onko päätös 91/144/ETY pantu täytäntöön vai ei, EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ennen kuin välitystuomioistuimien on ratkaissut näiden kahden yhtiön välisen riidan.

Haluaisin vielä lisätä tältä osin, että 93 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa: ’Jos kyseinen valtio ei noudata päätöstä asetetussa määräajassa, komissio tai mikä tahansa jäsenvaltio, jota asia koskee, voi — — saattaa asian suoraan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi’. Komission ei siis ole pakko tehdä sitä.

— —

Elleivät pyydetty tiedot osoita päinvastaista, näyttää siltä, ettei Halkisille ole myönnetty lisää tukea päätöksen 91/144/ETY jälkeen. Ei siis näytä perustellulta aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä.

Uskon, että edellä mainitut seikat osoittavat, että komissio jatkaa niiden toimenpiteiden seuraamista, joihin Halkisin julkiset velkojat ovat ryhtyneet, varmistuakseen, että päätöstä 91/144/ETY noudatetaan ja ettei mitään lisätukea myönnetä.”

- 18 Kantaja sai tästä kirjeestä 13.6.1994 telekopion. Kirje annettiin sille sittemmin tiedoksi 4.7.1994.
- 19 Kantaja lähetti 18.7.1994 uuden kirjeen komissiolle. Kirjeessä kantaja kritisoi 9.6.1994 päivätyssä kirjeessä ilmoitettua kantaa ja toisti 3.5.1994 ilmoittamansa kannan. Kantaja lisäsi, että komissiolle 3.5.1994 lähetetyllä vaatimuskirjeellä oli edelleenkin vaikutuksia laiminlyöntikanteen nostamista ajatellen (kanteen liite 4).
- 20 Komissio vastasi 26.7.1994 kantajalle kirjeellä, jossa johtaja Petersen ilmoitti seuraavaa: ”Siltä osin, onko Kreikan hallitus noudattanut päätöstä 91/144/ETY, uskon, että komission kanta on ilmaistu riittävän selvästi 9.6.1994 päivätyssä kirjeessäni nro 5268.”

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

- 21 Näissä olosuhteissa ATTEC on nostanut kanteen, joka on rekisteröity saapuneeksi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa 16.8.1994 ja jossa ensisijaisesti vaaditaan kumoamaan se, että komissio on kieltäytynyt saattamasta asiaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä on ilmoitettu komission 9.6.1994 päivätyllä kirjeellä, ja jossa lisäksi vaaditaan kumoamaan tämän kieltäytymisen vahvistaminen, mikä tapahtui 26.7.1994 päivätyllä kirjeellä. Sen tapauksen varalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoisi, ettei näistä kahdesta riidanalaisesta päätöksestä voitaisi nostaa EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan

mukaista kannetta, AITEC on vaihtoehtoisesti nostanut EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan mukaisen laiminlyöntikanteen komissiota vastaan.

22 Kanteessaan kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

- kumoamaan komission päätöksen nro D/05268, joka on ilmoitettu AITECille 9.6.1994 päivätyllä kirjeellä, ja lisäksi kumoamaan AITECille 26.7.1994 päivätyllä kirjeellä ilmoitetun päätöksen nro D/07743, siltä osin kuin näissä päätöksissä todetaan, että komissio on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan vastaisesti kieltäytynyt ryhtymästä toimenpiteisiin Helleenien tasavallan hallitusta vastaan vuoden 1990 päätöksen täytäntöönpanematta jättämisen vuoksi;
- velvoittamaan komissiota ryhtymään ajoissa tarpeellisiin toimenpiteisiin EY:n perustamissopimuksen 176 artiklan perusteella, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio pannaan tehokkaasti täytäntöön;
- velvoittamaan komissiota korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut;

sen varalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoisi, ettei se voi pitää kanteen kohteena olevia toimenpiteitä perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuina säädöksinä, kantaja vaatii vaihtoehtoisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

- toteamaan, että komissio on jättänyt noudattamatta sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvia velvoitteita, kun se jätti ratkaisematta AITECin vaatimusta lopullisesti tai kun se jätti nostamatta yhteisöjen tuomioistuimessa perustamis-

sopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua kannetta Helleenien hallitusta vastaan perustamissopimuksen 175 artiklan toisen kohdan mukaisessa kahden kuukauden määräajassa AITECin vaatimuskirjeestä lukien;

- velvoittamaan komissiota ryhtymään ajoissa tarpeellisiin toimenpiteisiin perustamissopimuksen 176 artiklan nojalla, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio pannaan tehokkaasti täytäntöön;

- velvoittamaan komissiota korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

23 Komissio vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

- toteamaan, että kanne on jätettävä tutkimatta tai toissijaisesti toteamaan, että kanne on perusteeton;

- velvoittamaan kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim (laajennettu toinen jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin pyysi komissiota toimittamaan sille tiettyjä asiakirjoja ja esitti lisäkysymyksiä, joihin asianosaisten piti vastata suullisessa käsittelyssä. Asianosaiset esittivät vaatimuksensa ja vastasivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin 12.12.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä.

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

Tiivistelmä asianosaisten esittämistä väitteistä

- 25 Esittämättä varsinaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan mukaista väitettä siitä, että asian tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat, komissio katsoo, että AITECin kanne on jätettävä tutkimatta kahdella perusteella: a) komissiolla on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan harkintavaltaa, mikä sulkee pois sen, että yksityisellä olisi oikeus vaatia komissiota ottamaan tiettyä kantaa; b) lisäksi, ja edellisestä riippumatta, komission kannanotto ei koske kantajaa suoraan ja erikseen.
- 26 Komissio viittaa ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 301/87, Ranska vastaan komissio, 14.2.1990 antamaan tuomioon (Kok.1990, s. I-307, jäljempänä Boussac-tapaus) korostaakseen sitä, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa määrätty menettely on erityinen muoto EY:n perustamissopimuksen 169 artiklassa määrätystä yleisestä toimivallasta. Yhteisöjen tuomioistuin on kyseisen tuomion 23 kohdassa itse asiassa todennut, että ”tämä menettely on vain jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämistä koskevan kanteen yksi muunnelma, joka on erityisellä tavalla mukautettu niihin erityisongelmiin, joita valtion tuet aiheuttavat kilpailulle yhteismarkkinoilla”.
- 27 Komissio väittää, että kun perustamissopimuksen määräyksien sanamuotoa ja sen yleistä rakennetta tarkastellaan, voidaan todeta, että näissä määräyksissä komissiolle annetaan toimivalta, mutta niissä ei aseteta komissiolle velvollisuuksia.
- 28 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on 169 artiklan osalta useasti todennut, komission ei ole pakko ryhtyä 169 artiklassa tarkoitettuun menettelyyn, vaan komissiolla on tältä osin harkintavaltaa, minkä vuoksi yksityisillä ei ole oikeutta vaatia tätä

toimielintä omaksumaan tiettyä kantaa tai nostaa kannetta siitä, että komissio on kieltäytynyt ryhtymästä toimenpiteisiin (ks. esim. asia 247/87, Star Fruit Company v. komissio, tuomio 14.2.1989, Kok. 1989, s. 291).

29 Komissio päätelee yhteisöjen tuomioistuimen selvästi todenneen, että komissiolla on mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta, ryhtyä toimenpiteisiin perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan soveltamisalalla, koska 169 artiklan perustuva yleinen kanne ja 93 artiklan 2 kohtaan perustuva erityinen kanne ovat samanlaatuisia.

30 Komissio esittää toiseksi, ettei AITECilla yhdistyksenä ole asiavaltuutta nostaa kannetta komissiota vastaan. Toimenpide, joka koskee yrittäjien ryhmän yleisiä etuja, ei voi koskea erikseen tämän ryhmän edustajana toimivaa yhdistystä (ks. yhdistetyt asiat 16/62 ja 17/62, Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes ym. v. neuvosto, tuomio 14.12.1962, Kok. 1962, s. 901). Kantaja ei komission mukaan voi myöskään vedota yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 169/84, Cofaz ym. vastaan komissio, 28.1.1986 antamaan tuomioon (Kok. 1986, s. 391) ja sen yhdistetyissä asioissa 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. vastaan komissio, 2.2.1988 antamaan tuomioon (Kok. 1988, s. 219) osoittaakseen, että sen nostaman kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat olemassa. Komission mukaan kantaja ei itse asiassa ole esittänyt mitään sellaista seikkaa, joka osoittaisi, että se tavoittelee kyseisen toimialan muiden toimijoiden tavoitteista poikkeavia ja erotettavissa olevia tavoitteita.

31 Kantaja katsoo, että sen nostaman kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat olemassa. AITEC katsoo toimittaneensa 3.5.1994 päivätyssä kirjeessään todisteet sekä siitä, että Helleenien tasavallan hallitus ei vielääkään ollut pannut täytäntöön vuoden 1990 päätöstä ja että kyseinen hallitus päinvastoin käytti selvästi aikaa vieviä keinoja uskotellakseen komissiolle, että se tosiasiallisesti aikoi panna päätöksen täytäntöön, että siitä, että hallitus jatkoi Halkisin rahoittamista tukemalla luottoja, jotka pankit ja muut julkiset toimielimet olivat myöntäneet.

32 AITECin mukaan asiakirja, jonka komissio oli lähettänyt sille 9.6.1994, ja lisäksi 26.7.1994 lähetetty asiakirja olivat perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitet-

tuja päätöksiä. Kantaja viittaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 60/81, IBM vastaan komissio, 11.11.1981 antamaan tuomioon (Kok. 1981, s. 2639) ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-64/89, Automec vastaan komissio, 10.7.1990 antamaan tuomioon (Kok. 1990, s. II-367) ja väittää vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että toimenpiteet, joilla on pakottavia oikeudellisia vaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttamalla selkeästi tämän oikeudellista asemaa, ovat säädöksiä tai päätöksiä, joista voidaan nostaa perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu kumoamiskanne. Komission 9.6.1994 päivättyyn kirjeeseen sisältyvällä päätöksellä nimenomaisesti hylättiin AITECin vaatimus perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa määrätyn menettelyn aloittamisesta ja siinä vahvistettiin lopullisesti yhteisön toimielimen kanta tähän asiaan. Vedoten yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-39/93 P, SFEI ym. vastaan komissio, 16.6.1994 antamaan tuomioon (Kok. 1994, s. I-2681), kantaja korostaa, ettei se seikka, ettei komissio ole sulkenut pois mahdollisuutta saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos Halkisin ja Calcestruzzin välinen välitystuomioistuinmenettely päättyy Halkisille epäedullisesti, aseta kyseenalaiseksi 9.6.1994 päivätyn päätöksen lopullisuutta.

33 Vastauksessaan AITEC kiistää väitteen siitä, että komission kieltäytymistä koskeva päätös on sellainen päätös, josta ei voitaisi nostaa kannetta. Yhteisöjen tuomioistuimen aikaisemman oikeuskäytännön mukaan kanne kieltäytymistä koskevasta päätöksestä voidaan periaatteessa ottaa tutkittavaksi vain, jos tämän kieltäytymisen kohteena olevaan toimenpiteeseen ryhtymisestä voidaan nostaa kanne. Riidanalainen päätös koskee kuitenkin menettelyn aloittamista. Kantaja katsoo, että menettelyn aloittamisesta kieltäytymisellä on itsessään lopullisia oikeudellisia vaikutuksia, koska se estää sen, että komissio ryhtyisi muihin toimenpiteisiin.

34 Kantaja lisää, että sillä on välitön henkilökohtainen intressi nostaa päätöksestä kanne. Kantaja korostaa ensinnäkin sitä, että päätös oli osoitettu nimenomaisesti sille. Tämän lisäksi kantaja väittää, että yhdistyksenä, johon kuuluu 29 italialaista sementtialan yritystä (tällä toimialalla toimivista 38 italialaisesta yrityksestä) ja joka edustaa 92:ta prosenttia kansallisesta tuotannosta, sillä on italialaisten sementintuottajien edun vuoksi laillinen oikeus toimia Italian sementtimarkkinoiden kilpailun vääristymän poistamiseksi. Kantajan mukaan lainsäädännöllinen aukko, joka aiheutuu siitä, ettei perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklalle ole täytäntöönpanosäännöksiä, on täytettävä soveltamalla kaupan suojatoimenpiteisiin sovellettavia menettelysääntöjä ja valtion tukiin sovellettavia menettelysääntöjä analogisesti. Kantajan osallistumisella vuoden 1990 päätöksen tekemiseen johtaneeseen ja sitä

seuranneeseen hallinnolliseen menettelyyn on tässä yhteydessä merkitystä, koska kantajan 29 jäsentä ja tuen saanut yritys ovat toistensa kilpailijoita myynnin huomattavalta osalta. Komission kieltäytymisen seurauksena kilpailija, joka pelkää saamiensa tukien avulla voi viedä sementtiä Italiaan epätavallisen alhaiseen hintaan, pystyy jatkamaan toimintaansa.

- 35 Laiminlyöntikanteen osalta kantaja katsoo, että se voi oikeutetusti vaatia komissiota saattamaan asia perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja että kantaja näin ollen voi nostaa laiminlyöntikanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, jotta todettaisiin, että komissio on jättänyt täyttämättä yhden velvoitteistaan ja rikkonut täten yhteisön oikeutta, kun se jätti saattamatta asiaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Komissio on 18:nnessä kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessaan (1988) kantajan mukaan nimenomaisesti todennut yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 166/86 ja 220/86, Irish Cement vastaan komissio, 15.12.1988 antaman tuomion (Kok. 1988, s. 6473) tärkeyden, kun komissio korosti, että yhteisöjen tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa todennut, että se, jota asia koskee, voi perustamissopimuksen 175 artiklan toisen kohdan mukaisesti vaatia komissiota määrittelemään kantansa jäsenvaltion kilpailevalle yritykselle myöntämästä tuesta (ks. kyseisen kertomuksen 323 kohta).
- 36 Siinä tapauksessa että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoisi, että komissiolla on pelkäämättä oikeus, muttei velvollisuutta, saattaa asia perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, AITEC katsoo voivansa kantajana, jota päätös koskee suoraan ja erikseen, oikeutetusti vedota oikeuteensa saada komissio määrittelemään lopullisesti kantansa siitä, mitä komissio aikoo tehdä; kantaja voi tämän jälkeen nostaa tästä kannasta kanteen perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti. Komission mahdollisuus lykätä mielensä mukaan asiaan puuttumistaan sillä, että se lähettää selostavia kirjeitä, vaikuttaa kantajan mukaan yksityisten oikeuteen saada suojaa oikeuksille, jotka perustuvat yhteisön oikeusjärjestelmään.
- 37 Vastauksessaan AITEC kiistää sen, että komissio voisi ulottaa perustamissopimuksen 169 artiklaa koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön koskemaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa määrättyä menettelyä. Tosiasiallinen tilanne, jota edellä mainittu Boussac-tapaus koski, on kantajan mukaan täysin erilainen kuin tämän riita-asian aiheuttanut tilanne. Kantajan nostaman kanteen kaltaisen kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevaa

aikaisempaa oikeuskäytäntöä ei tosiasiallisesti ole olemassa. Valtion tuet ovat erityisen valvontajärjestelmän kohteena, jollaista ei ole muualla perustamissopimuksessa.

- 38 Kantaja väittää, että valtion tukia koskevassa menettelyssä komissiolla on vähemmän harkintavaltaa, koska komission on perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan yhteydessä aloitettava viivytyksettä 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tutkintavaihe ja koska sen on toimenpiteestä ilmoittamisen jälkeen myöskin määriteltävä kantansa kahden kuukauden määräajassa. Sekä päätös siitä, ettei oikeudenkäyntiä edeltävään menettelyyn ryhdytä, että päätös siitä, että tähän menettelyyn ryhdytään, ovat kantajan mukaan päätöksiä, joista voidaan nostaa kanne.
- 39 Kantaja pitää erittäin tärkeänä sen esille tuomista, että ainoastaan komissio ja jäsenvaltio, jota asia koskee, osallistuvat perustamissopimuksen 169 artiklassa määrättyyn oikeudenkäyntiä edeltävään menettelyyn, kun taas 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ”edellytetään, että niitä, joita asia koskee, vaaditaan esittämään huomautuksensa, mikä takaa jäsenvaltioille ja niille tahoille, joita asia koskee, sen että ne voivat tulla kuulluiksi, ja minkä nojalla komissio voi saada lisäselvitystä kaikista asiaan liittyvistä seikoista ennen kuin se tekee” asianmukaisen päätöksen (ks. asia 290/83, komissio v. Ranska, tuomio 30.1.1985, Kok. 1985, s. 439, 16 ja 17 kohta).
- 40 Kantaja esittää, että tapa, jolla komissio tulkitsee omaa tehtäväänsä ja toimivaltuuksiaan, on tässä tapauksessa omiaan estämään sen, että kilpailevilla yrityksillä olisi mitään keinoja turvata lainmukaiset etunsa, koska aloiteoikeus on varattu — komission ollessa saamaton — vain jäsenvaltioille, jotka käyttävät melko harvoin oikeuttaan vaatia sellaisen päätöksen kumoamista, jolla on hyväksytty toisen jäsenvaltion myöntämä tuki. Taloudellisten vaikutustensa osalta päätös, jolla komissio kieltäytyy panemasta täytäntöön aikaisempaa päätöstä, jolla on kielletty valtion tuki, voidaan samaistaa päätökseen, jolla kyseinen tuki hyväksytään, sillä nämä kaksi päätöstä estävät samalla tavalla jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja aiheuttavat samanlaisen kilpailun vääristymän.

- 41 Siltä osin, koskeeko päätös kantajaa suoraan ja erikseen, kantaja korostaa, ettei kyseisen päätöksen välittömiä (ja lopullisia) vaikutuksia kantajan oikeudelliseen tilanteeseen ja kantajan tässä asiassa edustamien yritysten tilanteeseen voida epäillä. Intressi, johon AITEC vetoaa, kuuluu erottamattomasti tässä asiassa odotettuun lopputulokseen eli Italian sementtimarkkinoiden pitkäaikaisen kilpailun vääristymän poistamiseen, josta italialaiset sementintuottajat hyötyvät.
- 42 AITEC katsoo oikeutensa nostaa tämä kanne johtuvan muun muassa siitä seikasta, että yhdistyksenä, johon lähes kaikki italialaiset sementintuottajat kuuluvat, se on osallistunut toimialan edun vuoksi niihin erilaisiin menettelyihin, jotka komissiossa on pantu vireille, ja erityisesti siihen menettelyyn, joka johti vuoden 1990 päätöksen tekemiseen ja johon se osallistui asianosaisena (ks. asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125).
- 43 Viitaten julkisasiamies Lenzin edellä mainitussa asiassa CIRFS ym. vastaan komissio (Kok. 1993, s. I-1148) antamaan ratkaisuehdotukseen AITEC väittää, että se, että kolmannet yritykset nostavat yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen kilpailusäännösten sellaisesta soveltamisesta, jota ne pitävät riittämättömänä tai jota ne eivät pidä riittävän ankarana, on keino suojata näiden yritysten lainmukaista oikeutta estää se, etteivät toiset yritykset saa oikeudettomia kilpailuetuja niiden kustannuksella. Yhdistyksenä AITEC edustaa nykyään 29:ää Italian sementtitoimialan 38 yrityksestä ja 92:ta prosenttia kansallisesta tuotannosta. Se, ettei Helleenien tasavallan hallitus ole pannut täytäntöön vuoden 1990 päätöstä ja se, että komissio on kieltäytynyt nostamasta Helleenien tasavallan hallitusta vastaan kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa, vahingoittaa suuresti AITECin jäsenyrityksiä. Tästä seuraa, että italialaiset tuottajat menettävät jatkuvasti markkinaosuuksia Halkisille ja muille kreikkalaisille tuottajille sekä että rannikkovyöhykkeillä toimivien yrittäjien tuotantolaitosten tuotantosuuntia joudutaan muuttamaan ja tuotantolaitoksia joudutaan sulkemaan, koska Helleenien tasavallasta meritse kuljetetun sementin tuonti koskee erityisesti juuri näitä yrittäjiä. AITEC korostaa, että siinä tapauksessa, ettei se voisi nostaa kannetta, sen kärsimä oletettu vahinko on se, johon julkisasiamies Sir Gordon Slynn viittasi edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Van der Kooy ym. vastaan komissio (Kok. 1988, s. 240), kun hän totesi, että ”kohtuullisuuden

vuoksi yhdistyksen on sallittava nostaa kanne”. Koska yksikään AITECin edustamista yrityksistä ei ole nostanut erillistä kannetta katsottuaan sopivammaksi puolustautua yhdessä yhdistyksensä välityksellä, kantajalla ei mielestään ole mahdollisuutta puolustaa jäsentensä etuja, ellei se voi nostaa kannetta omissa nimissään.

- 44 AITEC lisää, että sen jäsenten markkinaosuuksien ja liikevaihdon pieneneminen aiheuttaa välillisesti myös sen omien tulojen vähenemisen, koska jäsenien jäsenmaksut lasketaan juuri tilivuoden aikana tuotetun sementin määrän perusteella.
- 45 Komissio vetoaa laiminlyöntikanteen osalta niihin samoihin perusteisiin ja väitteisiin, jotka on jo esitetty kumoamiskanteen yhteydessä.
- 46 Prosessinjohtotoimena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti asianosaisia vastaamaan suullisessa käsittelyssä useisiin kysymyksiin, joista yksi koski komission 9.6. ja 26.7.1994 päivätyjen kirjeiden mahdollista väliaikaisuutta.
- 47 Kantaja väittää, että nämä kirjeet ovat perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettuja päätöksiä, joista voidaan nostaa kanne, koska kieltäytymisellä saattamasta asiaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on oikeudellisia vaikutuksia, koska lainvastaisten kreikkalaisten tukien vaikutuksiin on jätetty puuttumatta. Toimiesseen näin komissio on kantajan mukaan katsonut, ”että tämä on riittävä ratkaisu tähän asiaan ja se riittää sellaisenaan poistamaan näiden tukien lainvastaisuuden. Tämän vuoksi komissio kieltäytyy saattamasta asiaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi; tämä päätös on lopullinen”. Kantaja katsoo, että tässä on kyse lopullisesta päätöksestä eikä pelkästään laadultaan väliaikaisesta tiedonannosta.
- 48 Komissio on selittänyt, että asiassa T-16/91, Rendo ym. vastaan komissio, 18.11.1992 annettussa tuomiossa (Kok. 1992, s. II-2417) tapahtuneista seikoista

poiketen kyseiset kirjeet ovat pelkkä tiedonanto siitä, että komissio aikoo odottaa kansainvälisen kauppakamarin välitystuomioistuimen päätöstä. Tässä tapauksessa ei komission mukaan ole ollut valittavana yhtä tai toista menettelyä eikä myöskään ole ollut ”oikeutta menettelyyn, johonka olisi oikeus kenellä tahansa henkilöllä, joka ansaitsee tulla puolustetuksi”. Kirjeet ovat komission mukaan pelkästään yhdistykselle lähetetty kohtelias ja väliaikainen tiedonanto.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 49 Kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen osalta on todettava heti alussa, että kantajan tarkoituksena on perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti nostaa kanne sekä komission 9.6.1994 päivätystä ”päätöksestä”, siltä osin kuin siinä todetaan, että komissio on kieltäytynyt saattamasta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi sitä, ettei Helleenien tasavallan hallitus ole pannut täytäntöön vuoden 1990 päätöstä, samoin kuin lisäksi tämän kieltäytymisen vahvistamisesta, joka todetaan 26.7.1994 päivätyssä ”päätöksessä”. Tästä seuraa, ettei kantaja kohdista tätä kannettaan uusiin tukiin, joita Halkisille on väitetty myönnetyn ja joiden lainmukaisuuden se on myöskin kiistänyt 3.5.1994 tekemässään valituksessa. On lisäksi todettava, että 26.7.1994 päivätty kirje on joka tapauksessa vain 9.6.1994 päivätyn kirjeen vahvistus eikä se siis ole sellainen päätös, josta voitaisiin nostaa kanne.
- 50 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa näin ollen, ettei se, että yhteisöjen toimielin on lähettänyt kirjeen vastaanottajalle vastaukseksi tämän tekemään kysymykseen, riitä siihen, että kirje katsottaisiin perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitetuksi päätökseksi, minkä johdosta asiassa voitaisiin nostaa kumoamiskanne (ks. asia C-25/92, Miethke v. parlamentti, määräys 27.1.1993, Kok. 1993, s. I-473).
- 51 On lisättävä, että kun kyseessä ovat säädökset tai päätökset, joiden valmistelu tapahtuu erityisesti sisäisessä menettelyssä useassa vaiheessa, vain niistä toimenpiteistä voidaan periaatteessa nostaa kumoamiskanne, joilla kyseisessä menettelyssä lopullisesti vahvistetaan toimielimen kanta, lukuun ottamatta väliaikaisia toimenpi-

teitä, joiden tavoitteena on lopullisen päätöksen valmistelu (ks. esim. asia C-476/93 P, *Nutral v. komissio*, tuomio 23.11.1995, Kok. 1995, s. I-4125, 29 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja asia T-37/92, *BEUC ja NCC v. komissio*, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. II-285, 27 kohta).

52 Niinpä on siis tarkasteltava, onko 9.6.1994 päivätyssä kirjeessä ilmoitettu kantajalle komission lopullinen kanta. Tässä yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteama, ettei vuoden 1990 päätöksen täytäntöönpanomenettely ollut tuona hetkenä päättynyt. Komissio katsoi ”hyödyttömäksi” saattaa yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi kysymystä tämän päätöksen mahdollisesta täytäntöönpanematta jättämisestä niin kauan kuin välitystuomioistuin ei ollut ratkaissut näiden kahden yrityksen välistä riitaa; komissio muistutti itse seuraavansa tämän päätöksen täytäntöönpanemista. On siis pakko todeta, ettei komissio ollut vielä vuonna 1994 lopullisesti määritellyt kantaansa kantajan esittämään valitukseen, vaan että komissio aikoi tehdä sen myöhemmin. Tämä seikka kirjeessä osoittaa itse asiassa, että komissio pelkää ilmoitti meneillään olevaa tutkintaa koskevasta seikasta.

53 Kantaja vetoaa kilpailuasioihin liittyvään, edellä mainitussa asiassa *SFEI ym. vastaan komissio* annettuun tuomioon, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kun ”toimielin, jolla on toimivalta todeta rikkomus ja rangaista siitä ja jolle yksityiset voivat tehdä valituksia, kuten kilpailuoikeudessa komissio, lopettaa tämän valituksen johdosta aloitetun tutkinnan, tämä on välttämättäkin sellainen toimenpide, jolla on oikeudellisia vaikutuksia”. Yhteisöjen tuomioistuin on näin määritellyt menettelyn viimeiseksi vaiheeksi toimenpiteen, jota ei seuraa mikään muu toimenpide, josta voitaisiin nostaa kumoamiskanne. Tässä tapauksessa komissio on todennut jatkavansa päätöksensä täytäntöönpanon valvontaa ja varaavansa oikeuden ryhtyä asiassa toimenpiteisiin myöhemmin. Poiketen asiassa *SFEI ym. vastaan komissio* tapahtuneesta, komissio ei siis ole lopettanut kantajan tässä asiassa esittämän valituksen käsittelemistä, mikä estää kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen.

54 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että edellä mainitussa asiassa *Rendo ym. vastaan komissio* annettu tuomio, johon kantaja on vedonnut

tukeakseen väitettään siitä, että komissio olisi tehnyt päätöksen kantajan suhteen, ei myöskään ole asiaankuuluva tässä tapauksessa. Komission määrittelemästä kannasta — eli siitä, että odotetaan välitystuomioistuimen päätöstä ja samalla seurataan vuoden 1990 päätöksen täytäntöönpanoa — ei seuraa, että aloitettu menettely keskeyttäisi huomattavan pitkäksi ajaksi. Kuten 9.6.1994 päiväystä kirjeestä ilmenee, komissio ei ole lopettanut tapahtumien kulun seuraamista Kreikassa taikka päätöksensä täytäntöönpanon valvomista. On siis todettava, että komissio ei ole toiminnallaan rikkonut kantajan tai sen jäsenten mahdollisia prosessuaalisia oikeuksia, joita niillä sitä paitsi ei missään tapauksessa ole 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan nojalla tehdyn päätöksen täytäntöönpanon valvonnan yhteydessä (ks. jäljempänä 71 kohta).

- 55 On joka tapauksessa todettava, että ainoa toimenpide, johon komissio olisi kantajan valituksen johdosta voinut ryhtyä, olisi ollut jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn aloittaminen Helleenien tasavaltaa vastaan. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksityisillä ei ole oikeutta nostaa kannetta siitä, että komissio on kieltäytynyt aloittamasta jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa menettelyä jäsenvaltiota vastaan (ks. viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä asia C-29/92, *Asia Motor France v. komissio*, määräys 12.6.1992, Kok. 1992, s. I-3935, 20 ja 21 kohta ja asia T-128/95, *Aéroports de Paris v. komissio*, määräys 13.11.1995, 32 ja sitä seuraavat kohdat, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).
- 56 Koska 9.6.1994 päivättyä kirjettä ei edellä esitetyn perusteella voida pitää päätöksenä, kantaja ei voi nostaa siitä kumoamiskannetta. Tämän vuoksi tämä kanne on jätettävä tutkimatta.
- 57 Laiminlyöntikanteesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että kantajan vaatimusten mukaan siihen sisältyy kaksi osaa, koska se koskee toisaalta sitä, että komission väitetään jättäneen lopullisesti ratkaisematta AITECin ”kanne” ja toisaalta sitä, että komissio ei ole saattanut asiaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi (ks. edellä 22 kohta). Tästä seuraa, että vaatimustensa ensimmäisessä osassa kantaja vaatii komissiota tekemään sille osoitetun päätöksen niistä toimenpiteistä, joihin komissio aikoo ryhtyä kantajan valituksen johdosta, kun taas vaatimusten toisessa osassa komissiota vaaditaan tekemään päätös asian saattamisesta yhteisöjen

tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa vaikuttaa asianmukaiselta tarkastella ensin sitä, onko komissio mahdollisesti laiminlyönyt asian saattamisen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa tässä yhteydessä, että perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa samassa artiklassa määrätyin edellytyksin kannella yhteisöjen tuomioistuimeen siitä, että yhteisön toimielin ”on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon”. Tämän määräyksen sanamuodosta seuraa, että luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on osoitettava, että säädös, joka komission olisi pitänyt sen suhteen antaa, olisi ollut osoitettu kyseiselle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jotta laiminlyöntikanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset ovat olemassa (ks. esim. asia T-28/90, *Asia Motor France ym. v. komissio*, tuomio 18.9.1992, Kok. 1992, s. II-2285, 29 kohta).

59 Näin ollen on ensiksi tarkasteltava, minkä laatuinen kantajan vaatima toimenpide on. Kanteen toisen osan tavoitteena on velvoittaa komissio soveltamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa eli saattamaan asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Päätös saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on kuitenkin sisäinen valmistelutoimenpide, joka tavanomaisesti tehdään komission virkamieskollegiossa asiasta vastuussa olevan virkamiehen ehdotuksesta. Komission tällaista päätöstä ei osoiteta kenellekään. Päätöstä seuraa kanteen nostaminen kyseistä jäsenvaltiota vastaan yhteisöjen tuomioistuimessa. Kanteen nostamista sellaisenaan ei myöskään osoiteta kenellekään, vaan sillä ainoastaan pannaan oikeudenkäynti vireille.

60 Edellä esitetystä seuraa, ettei AITEC yhdistyksenä eivätkä sen jäsenet erikseen ole sellaisia tahoja, joille komission mahdollisesti tekemä päätös asian saattamisesta yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi olisi osoitettu. Näissä olosuhteissa ei kantaja eivätkä sen jäsenetkään kuulu niiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden joukkoon, joiden oikeudellinen tilanne on sellainen, että komission antama päätös, joka komission olisi pakko niiden suhteen tehdä, olisi mahdollisesti osoitettu niille (ks. esim. asia T-3/90, *Prodifarma v. komissio*, määräys 23.1.1991, Kok. 1991, s. II-1, 37 ja 38 kohta).

- 61 Toiseksi ja edellisen lisäksi on tarkasteltava väitettä, jonka mukaan päätös saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi koskisi kantajaa tai sen jäseniä suoraan ja jonka mukaan kantaja tai sen jäsenet voisivat näin ollen siis nostaa laiminlyöntikanteen perustamissopimuksen 175 artiklan sanamuodosta huolimatta.
- 62 Jos oletettaisiin, että 173 artiklan mukaisen kumoamiskanteen ja 175 artiklan mukaisen laiminlyöntikanteen välillä voitaisiin todeta tällainen vastaavuus, ja jos vielä oletettaisiin, että yksityisten oikeussuoja edellyttäisi perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan laajaa tulkintaa niin, että luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voisi moittia toimielintä siitä, että toimielin on jättänyt antamatta säädöksen, jota ei olisi osoitettu tälle henkilölle, mutta joka koskisi tätä suoraan, jos se olisi annettu (ks. em. asiassa *Star Fruit Company v. komissio* annettu tuomio samoin kuin julkisasiamies Lenzin samassa asiassa antama ratkaisuehdotus, Kok. 1989, s. 294, 13 kohta), olisi tarkasteltava, ovatko AITEC tai sen jäsenet tällaisessa asemassa.
- 63 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut, vaadittu päätös on ainoastaan sisäinen valmistelutoimenpide, jolla ei ole mitään ulkoisia vaikutuksia ja joka ei koske mitään yksityistä oikeussubjektia (ks. edellä 59 kohta). Komission ja Kreikan välisen oikeudenkäynnin aloittamisella ei olisi vaikutusta kantajan tai sen jäsenten oikeusasemaan varsinkaan, kun vuoden 1990 päätös on lopullinen. Kantaja itse on istunnossa myöntänyt, ettei sille annettaisi oikeutta osallistua väliintulijana tällaiseen oikeudenkäyntiin. Ainoastaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla voisi mahdollisesti olla vaikutuksia kantajan tai sen jäsenten oikeudelliseen asemaan. Lisäksi kantaja on myös myöntänyt, että yhteisöjen tuomioistuimessa käytävässä oikeudenkäynnissä olisi todettava, ”onko jäsenyysselvoitteita jätetty noudattamatta vai ei, ja missä tilanteessa”. Voi siis olla mahdollista — kuten kantaja itse myöntää —, ettei yhteisöjen tuomioistuin toteakaan kyseisen jäsenen jättäneen noudattamatta jäsenyysselvoitteitaan. Tällaisen tuomion antaminen ei myöskään koskisi kantajaa suoraan. Vaadittu päätös ei siis missään tapauksessa koskisi kantajaa suoraan (ks. tästä asia T-32/93, *Ladbroke v. komissio*, tuomio 27.10.1994, Kok. 1994, s. II-1015, 41 kohta).

- 64 Tästä seuraa, että vaikka kumoamiskanteen ja laiminlyöntikanteen välillä myönnettäisiin olevan tällainen vastaavuus, päätös ei koskisi kantajaa tässä tapauksessa suoraan.
- 65 Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että perustamissopimuksen 175 artiklan mukaisen laiminlyöntikanteen edellytyksenä on, että kyseisellä toimielimellä on sellainen velvollisuus toimia, jonka noudattamatta jättäminen on perustamissopimuksen vastaista. On siis tarkasteltava, mitä velvoitteita komissiolla on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan perusteella. Tämän artiklan rakenteesta kuitenkin ilmenee, että siinä annetaan komission (ja muiden jäsenvaltioiden) tehtäväksi valvoa sitä, että jäsenvaltiot noudattavat komission perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan yhteydessä tekemiä päätöksiä, ja että siinä annetaan komissiolle valta saattaa asia suoraan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ilman oikeudenkäyntiä edeltävää kontradiktorista menettelyä (ks. Boussac-tapaus, tuomion 23 kohta).
- 66 Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta ja yleisemminkin koko tästä artiklasta ilmenee, että komission valta valvoa jäsenvaltioita, jotka eivät noudata komission päätöstä asetussa määräajassa, merkitsee, että komissiolla on laaja harkintavalta asian suhteen. Komission ei siis ole pakko ryhtyä tässä määräyksessä tarkoitettuun menettelyyn. Päinvastoin, sillä on harkintavaltaa, minkä vuoksi kenelläkään ei ole oikeutta vaatia sitä ottamaan tiettyä kantaa (ks. esim. em. asia Star Fruit Company v. komissio, tuomion 11 kohta ja em. asia Aéroports de Paris v. komissio, määräyksen 43 kohta).
- 67 On lisäksi muistutettava, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu kanne on vain perustamissopimuksen 169 artiklassa tarkoitettujen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen muunnelma, joka on erityisellä tavalla mukautettu niihin erityisongelmiin, joita valtion tuet aiheuttavat kilpailulle yhteismarkkinoilla (ks. em. asia Boussac, tuomion 23 kohta). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on kuitenkin harkintavalta sen suhteen, nostaako sen yhteisöjen tuomioistuimessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen. Yksityisten vaatimukset siitä, että komission olisi toimittava tietyllä

tavalla, olipa kyse sitten perustamissopimuksen 169 artiklasta tai 93 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta, eivät vaikuta millään tavalla tämän harkintavallan käyttämiseen (ks. esim. asia T-13/94, *Century Oils Hellas v. komissio*, määräys 4.7.1994, Kok. 1994, s. II-431, 14 kohta ja asia T-575/93, *Koelman v. komissio*, tuomio 9.1.1996, Kok. 1996, s. II-1, 71 kohta).

68 Näin ollen sen harkintavallan käyttämiseen, joka komissiolla on sen suhteen, saataako se asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi vai ei, ei liity mitään sellaista velvollisuutta, johon kantaja voisi vedota saadakseen todetuksi, että vastaaja on laiminlyönyt velvoitteensa. Edellä esitetyn perusteella laiminlyöntikanteen toinen osa on jätettävä tutkimatta.

69 Laiminlyöntikanteen ensimmäisen osan eli sen väitteen osalta, että komissio olisi laiminlyönyt päätöksen tekemisen AITECin vaatimuksesta, on muistutettava, että laiminlyöntikanteen edellytyksenä on, että kyseisellä toimielimellä on velvollisuus toimia. Niinpä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tarkasteltava, onko kantaja näyttänyt, että komissiolla oli velvollisuus tehdä tällainen päätös kantajan suhteen.

70 Tältä osin on ensinnäkin muistutettava, ettei EY:n perustamissopimuksen 94 artiklassa tarkoitettuja täytäntöönpanoasetuksia ole annettu. Niinpä on todettava, ettei missään yhteisön oikeuden säännöksessä säädetä sellaisen päätöksen tekemisestä, jota tämä laiminlyöntikanne koskee.

71 On kuitenkin paikallaan varmistaa, soveltuuko edellä mainitussa asiassa *Asia Motor France ym. vastaan komissio* annettu tuomio (erityisesti 29 kohta), joka koskee perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa ja neuvoston asetusta N:o 17 — 6 päivänä helmikuuta 1962 annettua perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäistä täytäntöönpanoasetusta (EYVL 1962, 13, s. 204), tähän tapaukseen. Tässä yhteydessä on huomattava oleellinen ero tämän asian ja asian *Asia Motor France ym. vastaan komissio* välillä; jälkimmäisessä vaadittiin komissiota toteamaan, että yksityinen oli syyllistynyt rikkomiseen. Tuossa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi valittajana olevalle toiselle yksityiselle oikeuden saada

komissiolta päätös valitukseensa. Tässä tapauksessa riidanalainen laiminlyönti on tapahtunut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan soveltamisalalla. Kun 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään siitä, miten ne, joita asia koskee, osallistuvat menettelyyn, toisessa alakohdassa ei osallistumista enää mainita. Sen jälkeen kun päätös siitä, että valtion tuki on lainvastainen, on tehty, komissiolla on itse asiassa oltava laaja harkintavalta tämän päätöksen täytäntöönpanon yksityiskohtien suhteen, jotka voivat aiheuttaa lainvastaisen tuen palauttamiseen liittyviä monimutkaisia ongelmia (ks. myös asia C-349/93, komissio v. Italia, tuomio 23.2.1995, Kok. 1995, s. I-343, 13 kohta). Niinpä edellä mainitussa asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio annettu tuomio ei ole sovellettavissa tähän tapaukseen.

72 Edellä esitetystä seuraa, ettei kantaja ole näyttänyt, että komissio olisi laiminlyönyt päätöksen tekemisen ja näin rikkonut sille kuuluvaa velvoitetta.

73 Tämä ratkaisu ei estä sitä, että tietyissä tapauksissa komission pitäisi hyvän hallintotavan ja avoimuuden vuoksi ilmoittaa valittajalle, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt päätöksensä johdosta. On kuitenkin pakko todeta, että komissio on tässä tapauksessa antanut kantajalle riittävästi tietoja.

74 Näin ollen laiminlyöntikanteen ensimmäinen osa on myöskin jätettävä tutkimatta. Niinpä koko laiminlyöntikanne on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

75 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska

kantaja on hävinnyt asian, se on veloitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan samoin kuin komission oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne jätetään tutkimatta.**
- 2) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan samoin kuin komission oikeudenkäyntikuluista.**

Kirschner

Vesterdorf

Bellamy

Kalogeropoulos

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä toukokuuta 1996.

H. Jung

H. Kirschner

kirjaaja

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja